

R E Z U M A T

Privind teza de doctorat intitulată

„Intenția liberală în actele juridice *inter vivos* și *mortis causa*”

elaborată de doctorand George Claudiu MOLOMAN

Subsemnatul **Moloman George Claudiu**, autor al tezei de doctorat **„Intenția liberală în actele juridice *inter vivos* și *mortis causa*”** sub atenta îndrumare a dl. **Prof. Univ. Dr. Liviu STĂNCIULESCU**, în vederea susținerii în fața **Comisiei** pentru evaluarea și susținerea tezei de doctorat am întocmit următorul rezumat:

Scurtă prezentare:

Lucrarea elaborată de subsemnatul are un caracter monografic și tratează liberalitățile în actele juridice încheiate între vii și pentru cauza de moarte, *fiind* un subiect complex și de actualitate.

Din analiza lucrării se va putea observa că aceasta cuprinde propuneri de ***lege ferenda***, pe care le-am argumentat în mod științific, arătând atât critici ale dispozițiilor legale noi în materia liberalităților *inter vivos* și *mortis causa* cât și opinii exprimate în doctrina de specialitate.

În vederea elaborării lucrării am apreciat necesară cercetarea comparativă a instituției liberalităților de la doctrina și practica românească bazate pe dispozițiile Codului Civil de la 1864 și până la

prevederile Codului Civil din 2009 și nu în ultimul rând legislația unor țări europene.

Am ales acest subiect al tezei intrucât, în doctrina de specialitate, lipsește cu desăvârșire o astfel de lucrare care să trateze această temă în mod exhaustiv și detaliat, deși, bineînțeles că intenția liberală a mai fost tratată în diverse lucrări de drept civil, însă, fără a i se acorda o atenție atât de elaborată.

Lucrarea prezentată este sistematizată pe trei părți, având zece capitole ordonate succesiv, spre o mai ușoară lectură, ce cuprinde analiza și cercetarea științifică a principalelor probleme ce alcătuiesc conținutul voinței juridice în materia actelor cu titlu gratuit.

Cuprins

PARTEA I. INTENȚIA LIBERALĂ – EXCEPȚIE ÎN

ACTELE JURIDICE _____ Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Capitolul I. Actul juridic civil – mijloc de realizare

a intereselor persoanelor Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea I. Voința – categorie psihologică distinctă ____ **Eroare!**

Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea a II-a. Voința juridică __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a. Voința internă și voința declarată **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a IV-a. Voința juridică – element esențial al actului juridic civil _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a V-a. Particularitățile voinței în actele juridice unilaterale _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a VI-a. Principiul autonomiei de voință – potrivit „liberalismului economic”? ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul II. Intenția liberală *animus donandi* – evoluție

și tendințe _____ Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea I. Definirea și delimitarea intenției liberale ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Caracterele juridice ale intenției liberale **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a. Compatibilitatea obligației naturale cu intenția liberală _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

A. Teza incompatibilității obligației naturale cu intenția liberală _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

B. Teza compatibilității obligației naturale cu intenția liberală _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a IV-a. Interpretări și tendințe ontologice în doctrina europeană __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
A. Liberalitatea și obligația naturală – între înțelegere și acțiune _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**
B. Caracterul unilateral sau bilateral al intenției liberale **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul III. Actul juridic liberal __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea I. Actul juridic civil. Noțiune și delimitare _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Acte oneroase și acte gratuite **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a. Condițiile de validitate ale actului juridic civil _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Capacitatea actului juridic civil _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Consimțământul actului juridic civil __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Obiectul actului juridic civil **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 4. Cauza actului juridic civil __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 5. Forma actului juridic civil __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a IV-a. Titlul gratuit – fundament juridic al liberalităților _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a V-a. Liberalități și actele dezinteresate.

Distincție _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

PARTEA A II-A. CONTRACTUL DE DONAȚIE – LIBERALITATE *INTER VIVOS* _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul I. Caracterele contractului de donație **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea I. Donația, definire și reglementare **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Evoluția contractului de donație **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a. Caracterele juridice ale donației **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a IV-a. Donația afectată de modalități **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Donația cu termen **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.1. Efectele donației cu termen **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Donația sub condiție _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Donația cu sarcină **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a V-a. Interpretarea contractului de donație ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul II. Condiții generale și condiții „speciale” în contractul de donație _____ Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea I. Condițiile de fond ale donației ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Capacitatea în contractul de donație ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Consimțământul condiție „specială” ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Obiectul contractului de donație _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 4. Cauza în contractul de donație **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Principiul solemnității donației **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Donațiile încheiate prin act autentic ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Sancțiunea nerespectării formei – nulitate absolută **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a. Principiul irevocabilității donației ____ **Eroare!**

Marcaj în document nedefinit.

§ 1. Clauze incompatibile cu principiul irevocabilității _ **Eroare!**

Marcaj în document nedefinit.

§ 2. Clauze permise __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a IV-a. Revocabilitatea donației între soți ____ **Eroare!**

Marcaj în document nedefinit.

Capitolul III. Executarea și încetarea contractului

de donație _____ Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea I. Efectele contractului de donație _ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Obligațiile donatorului ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Obligațiile donatarului ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Efectele donației față de terți **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Cauze legale de revocare a donațiilor ____ **Eroare!**

Marcaj în document nedefinit.

§ 1. Revocarea donației pentru neexecutarea sarcinii __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Revocarea pentru ingraturine **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Revocarea pentru surveniență de copil _ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul IV. Feluri (varietăți) de donații _____ Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea I. Donațiile „insolemne” **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Donația deghizată **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Donațiile indirecte **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Darurile manuale _ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Mecenatul și sponsorizarea _ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Evoluție și repere **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Mecenatul _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Sponsorizarea ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

PARTEA A III-A. LEGATUL – LIBERALITATEA

MORTIS CAUSA _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul I. Testamentul – act juridic special _ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea I. Instituția testamentului în dreptul de moștenire **Eroare!**
Marcaj în document nedefinit.

§ 1. Moștenirea testamentară ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Evoluția conceptului de testament _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Definierea și caracterele testamentului ____ **Eroare!**
Marcaj în document nedefinit.

§ 1. Definiția testamentului _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Caracterele juridice **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Cuprinsul testamentului _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a. Condițiile de validitate ale testamentului **Eroare!**
Marcaj în document nedefinit.

§ 1. Condițiile de fond **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.1. Capacitatea ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.2. Voința testatorului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.3. Cauza actului juridic _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Reguli de formă comune tuturor testamentelor _____ **Eroare!**
Marcaj în document nedefinit.

2.1. Forma scrisă ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

2.2. Oprirea testamentului conjunctiv _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

2.3. Sancțiunea nerespectării condițiilor de formă ____ **Eroare!**
Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea a IV-a. Felurile testamentelor _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Testamente ordinare _____ 231

1.1. Testamentul olograf _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.2. Testamentul autentic _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.3. Testamentul mistic sau secret _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Testamentele privilegiate __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

2.1. Testamentul militarilor _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

2.2. Testamentul făcut în timp de boală contagioasă __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

2.3. Testamentul marital _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

2.4. Reguli comune testamentelor privilegiate **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Testamentul făcut în străinătate _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a V-a. Testamentul în dreptul comparat **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Regatul Olandei __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Germania _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Italia _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 4. Republica Moldova **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 5. Canada – Quebec _ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a VI-a. Concluzii privitoare la testament **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul II. Legatul – liberalitate cuprinsă în testament_ Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Secțiunea I. Principalele dispoziții testamentare **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Legatul **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Definirea și locul legatului în cuprinsul testamentului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Condițiile legatului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Ineficacitatea legatelor ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a. Exheredarea (dezmoștenirea) **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a IV-a. Execuțiunea testamentară __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Atribuțiile executorului testamentar ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.1. Executorul testamentar fără sezină ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

1.2. Executorul testamentar cu sezină ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Încetarea execuțiunii testamentare ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Capitolul III. Varietăți de legate ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea I. Legatul conjunctiv și dreptul de acrescământ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a II-a. Legate afectate de modalități **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Legatul cu termen **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Legatul sub condiție **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Legatul cu sarcină (*sub modo*) **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a III-a Legate universale, cu titlu universal

și cu titlu particular __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Legatul universal __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Legatul cu titlu universal ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Legatul cu titlu particular __ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

Secțiunea a IV-a. Varietăți ale legatelor cu titlu particular **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 1. Legatul uzufructului **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 2. Legatul bunului altuia ____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

§ 3. Legatul bunului indiviz _____ **Eroare! Marcaj în document nedefinit.**

**CONSIDERAȚII PRIVIND INTENȚIA LIBERALĂ
ÎN DISPOZIȚIILE CODULUI CIVIL 2009** Eroare! Marcaj în document nedefinit.

Bibliografie _____ **17**

EXPUNERE - REZUMAT

Partea I a lucrării este intitulată „*Intenția liberală – excepție în actul juridic civil*” și cuprinde trei capitole:

În **Capitolul I** intitulat „*Actul juridic civil – mijloc de realizare a intereselor persoanelor*” am analizat conceptul de voință, ca act voluntar al ființei umane, rezultat al unui proces cognitiv complex, în care sunt esențiale două elemente și anume: hotărârea exteriorizată (consimțământul) și motivul determinant (cauza sau scopul actului juridic), elemente ale voinței între care trebuie să existe concordanță.

Actul voluntar al ființei umane este rezultatul unui proces cognitiv complex, ce presupune cunoașterea realității, conștientizarea dezideratelor, valorizarea motivelor, scopurilor, mijloacelor și corelarea acestora prin prisma exigențelor propriului eu, dar și a celor obiective, impuse de societate.

Acțiunea voluntară se realizează pe baza unui plan mintal (mijloc de reglare psihică a activității) alcătuit în esență din următoarele *elemente*: ideea scopului și reprezentarea lui; imaginea efectului final; imaginea situației în care se va realiza scopul propus și a acțiunii ce urmează a fi realizată.

În Codul civil au fost consacrate două principii care cârmuiesc voința juridică¹: principiul libertății actelor juridice civile (numit și principiul autonomiei de voință) și principiul voinței reale (numit și principiul voinței interne).

Principiul libertății (autonomiei) de voință este consacrat, indirect, de art. 969 alin. (1) C. civ., potrivit căruia „convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante”.

Rezultă, sintetic, că subiectele de drept civil *sunt libere să încheie convenții ori alte acte juridice*, însă cu respectarea legilor care interesează ordinea publică, respectiv totalitatea normelor juridice și al principiilor generale ale dreptului, care consacră orânduirea socială și economică.

Principiul voinței reale este cel de al doilea principiu care guvernează formarea voinței juridice, aceasta din urmă cuprinzând un element intern și un element extern.

Precizăm că dreptul civil român a admis ca regulă, *principiul voinței interne*, stabilind câteva excepții conforme principiului voinței declarate².

¹ Vezi I. Dogaru, *op. cit.* (1986), p. 156-159; E. Poenaru, *op. cit.*, p. 105.

² Nici sistemele de drept francez și german nu au consacrat exclusiv voința internă sau voința declarată, apelând la excepții legale sau jurisprudență pentru a remedia minusurile fiecăreia dintre cele două teorii; vezi B. Stark, *Droit civil. Obligations. Contrat*, Litec, Paris, 1989, p. 8.

Principiul voinței declarate are caracter excepțional în dreptul civil român, fiind enunțate în doctrină următoarele *situații*³:

- în caz de simulație, față de terți produce efecte voința declarată cuprinsă în actul public, mincinos, deoarece numai acesta poate fi cunoscut de alte persoane;

- imposibilitatea probării în contra unui înscris prin alte mijloace de probă decât un contraînscris, poate duce la situația în care să primeze voința declarată în fața celei interne (*idem est non esse et non probari*);

Teoria voinței declarate elimină dezavantajele teoriei anterioare (subiective) deoarece voința reală, psihologică nu este producătoare de efecte juridice, atâta timp cât nu a fost exprimată, socializată prin exteriorizare. În consecință, conflictul dintre voința internă și voința declarată nu se poate sfârși decât în favoare celei dintâi.

Pentru considerentele de mai sus, și alinierea la practica europeană actuală, opinăm pentru o grabnică intervenție legislativă (evident, în susținerea teoriei voinței declarate).

În **Capitolul II** intitulat „*Intenția liberală – animus donandi – evoluție și tendințe*” am insistat pe importanța distincției între voința internă și exteriorizarea acesteia. Astfel intenția liberală își are fundamentul numai în voința donatorului de a realiza o operațiune prin care își micșorează patrimoniul iar consimământul *nu constituie altceva decât acceptarea „sacrificiului”*, delimitându-se, așadar, intenția liberală de obligația naturală.

Intenția liberală poate fi definită și prin intermediul caracterelor sale juridice, prin compatibilitatea sa cu interesul donatorului de a face actul de donație.

³ În acest caz, dispozițiile Codului civil român (art. 954 C. civ.) și cel francez (art. 1110 C. civ. francez) se apropie de cele germane [art. 119 alin. (2) BGB].

Pe lângă caracterul *intuitu personae* al actului de dispoziție cu caracter liberal, doctrina menționează două trăsături principale care caracterizează intenția liberală, *caracterul de spontaneitate* și *caracterul unilateral*.

Noțiunea de *intuitu personae*, semnifică o dispoziție făcută în considerarea unei persoane. Această expresie este folosită pentru a caracteriza operațiunile sau convențiile, în cadrul cărora personalitatea uneia dintre părți este esențială, fie datorită aptitudinilor sale personale sau profesionale, fie unor servicii pe care această parte le prestează etc. Se poate astfel afirma că, acest caracter *intuitu personae* este inerent noțiunii de intenție liberală⁴

Capitolul III reprezintă un capitol special al primei părți intitulat „*Actul juridic liberal*” și iese în evidență prin secțiunea „Titlu gratuit – fundamentul liberalităților” în care am pus accent pe importanța distincției dintre liberalități și acte dezinteresate. Astfel, utilitatea împărțirii actelor juridice în acte cu titlu oneros și acte cu titlu gratuit, rezultă din regimul juridic distinct la care sunt supuse cele două categorii.

Trebuie însă subliniat faptul că valoarea clasificării actelor juridice este relativă, uneori actele pe care părțile le încheie în mod concret ajungând să împrumute caractere de la ambele clase stabilite prin respective clasificare. Un exemplu în acest sens îl poate constitui chiar donația, care este un act cu titlu gratuit, dar dacă este stipulată o sarcină, gratuitatea se reduce proporțional cu sarcina stipulată.

Partea a II-a lucrării este intitulată „*Contractul de donație – liberalitate inter vivos*” și cuprinde patru capitole în care sunt analizate și cercetate caracterele, condițiile generale și speciale, executarea și încetarea contractului de donație dar și varietăți de donații. În această

⁴ Vezi S. Lambert, *L'intention libérale dans les donations*.

parte a lucrării voi intenționa să prezint întreaga problematică cu privire la contractul de donație.

Capitolul I al părții a doua intitulat „*Caracterele contractului de donație*” conturează donația ca o liberalitate *inter vivos* ce se încheie și își produce efectele, de regulă, în timpul vieții donatorului spre deosebire de testament, care deși este tot o liberalitate, însă *mortis causa*.

Un criteriu fundamental al calificării contractului de donație, îl reprezintă *intenția liberală (animus donandi)*. Astfel, elementul voinței devine extrem de important, deoarece prin actele cu caracter gratuit, dispunătorul (de obicei) înstrăinează bunurile sale, fără a primi un echivalent în schimb.

După forma de realizare a voinței *animus donandi*, donațiile pot fi: **directe** (cu respectarea formei autentice), **indirecte** (realizate printr-un alt act juridic decât donația, de ex. renunțarea la un drept, remiterea de datorie, stipulația pentru altul) sau **simulate**.

Capitolul II intitulat „Condiții generale și Condiții speciale în contractul de donație” analizează condițiile de validitate specifice actului liberal și anume: consimțământul și cauza.

Donația fiind pe de o parte un contract dar în același timp și o liberalitate, acordul părților trebuie să exprime voința *animus donandi* a donatorului dar și acceptarea acesteia de către donatar.

Consimțământul este definit ca acea condiție generală, esențială, legală, intrinsecă și de fond a oricărui act juridic civil, care constă în hotărârea de a încheia actul juridic civil, manifestată în exterior.

Prin cauza (scopul) actului juridic civil se înțelege obiectivul urmărit la încheierea acestuia.

Cauza actului juridic civil nu trebuie asadar, confundată cu consimțământul ci dimpotrivă, împreună formează voința juridică.

În doctrină s-a apreciat că în structura cauzei actului juridic civil intră două elemente, anume scopul imediat și scopul mediat, că acestea două sunt elementele componente ale noțiunii unice, complexe, de cauză, iar nu două elemente autonome.

Capitolul III intitulat „*Executarea și încetarea contractului de donație*” evidențiază analiza profundă a cauzelor legale de revocare a donațiilor.

După cum se observă, părțile pot stipula în contract, cu respectarea principiului irevocabilității, anumite clauze (condiții) care pot duce la desființarea contractului.

Independent de aceste clauze prevăzute expres de părțile contractante, legea prevede trei cauze de revocare, numite cauze legale de revocare, deoarece operează fără a fi prevăzute în contract, înfrângând voința părților manifestată la încheierea contractului: revocarea pentru neexecutarea sarcinii, pentru ingraturitudine și pentru surveniență de copil.

Aceste trei cauze nu contravin principiului irevocabilității, deci nu reprezintă excepții de la acest principiu, deoarece intervenirea primelor două cauze nu depinde de voința donatorului (fiind asemănătoare condiției rezolutorii cazuale), iar cea de-a treia cauză se poate realiza numai cu concursul unei terțe persoane, fiind asemănătoare unei condiții mixte (dacă nu chiar cazuale), compatibilă cu principiul irevocabilității donațiilor.

Dintre cele trei cauze legale de revocare, numai revocarea pentru surveniență de copil operează de drept. Astfel, în caz de litigiu între părți, instanța numai constată îndeplinirea condițiilor revocării.

În schimb, în caz de ingraturitudine și surveniență de copil, revocarea este judiciară.

Capitolul IV intitulat „Feluri (varietăți) de donații” tratează deosebit liberalitățile afectate de modalități. Aceste varietăți ale contractului de donație fac parte din categoria *excepțiilor de la principiul solemnității donațiilor*.

Din rațiuni care țin mai mult de strategia economică și de politica fiscală a statului, de necesitatea sprijinirii financiare și materiale a unor domenii precum cultura, arta, cercetare științifică și sportul și de „imperativul armonizării” legislației române cu cea europeană, instituții juridice de referință precum mecenatul și sponsorizarea au fost legiferate în mai multe rânduri (după 1990).

Mecenatul este un act de liberalitate prin care o persoană fizică sau juridică, numită mecenă, transferă, fără obligație de contrapartidă directă sau indirectă, dreptul său de proprietate asupra unor bunuri materiale sau mijloace financiare către o persoană fizică, ca activitate filantropică cu caracter umanitar, pentru desfășurarea unor activități în domeniile cultural, artistic, medico-sanitar sau științific, cercetare fundamentală și aplicată.

Contractul de mecenat are un *caracter esențialmente gratuit*.

Partea a III-a este intitulată „*Legatul liberalitatea mortis causa*” și cuprinde trei capitole în care sunt analizate în ordine, evoluția conceptului de testament, noțiunea, caracterele juridice și condițiile de validitate ale testamentului, felurile testamentelor, precum și o prezentare succintă a testamentului în dreptul comparat, legatul – liberalitate cuprinsă în testament și în fine, diferitele varietăți de legate.

Capitolul I analizează în special noțiunea de testament și noțiunea de legat.

Actele prin care defunctul dispune de bunurile sale pentru cazul morții sale se numesc legate (universale, cu titlu universal sau cu titlu particular).

Nu trebuie confundată noțiunea de testament cu cea de legat, deoarece, de regulă, cuprinsul testamentului este alcătuit din legate, dar testamentul mai poate cuprinde, pe lângă acestea, și alte manifestări de ultimă voință ale defunctului.

Rezultă că nu este obligatoriu ca un testament să conțină legate, fiind posibil să cuprindă doar alte manifestări de ultimă voință ale defunctului.

Concluzia unanim împărtășită de literatura de specialitate este aceea că testamentul nu este un simplu act juridic, el este un act juridic excepțional, este un tipar juridic, cuprinzând o multitudine de acte juridice de sine stătătoare cu regimuri juridice aparte.

Capitolul II al părții a III-a a tezei de doctorat este intitulat „*Legatul – liberalitate cuprinsă în testament*” și pune în evidență problematica legatului cu o atenție deosebită asupra cauzelor de ineficacitate.

Cauzele care împiedică producerea efectelor legatelor (cauzele de ineficacitate) sunt: *revocarea și caducitatea* dispozițiilor testamentare.

Deși doctrina prezintă (în general) și nulitatea alături de celelalte cauze de ineficacitate a actului juridic, nu ne putem ralia acestei opinii. Argumentăm prin aceea că nulitatea sancționează nerespectarea condițiilor de validitate a actului juridic și are drept consecință neîncheierea acestuia (manifestarea de voință rămânând în același stadiu).

În acest context, *stricto sensu*, nulitatea nu poate fi și cauză de ineficacitate a actului juridic (deoarece ineficacitatea presupune

existența unui act juridic valabil încheiat, dar care, ca excepție, nu produce însă efecte).

În consecință, în caz de revocare sau caducitate, legatele *au luat naștere în mod valabil*, dar datorită unor cauze posterioare, *nu produc totuși efectele obișnuite* (sunt ineficace).

Capitolul III. În finele părții a III-a a lucrării se remarcă o sistematizare a diferitelor varietăți de legate, precum și argumente aduse pentru nașterea și eficiența dreptului de acrescământ.

Legatul conjunctiv este legatul al cărui obiect este lăsat la mai mulți legatari, fără ca testatorul să indice partea fiecăruia, colegatarii având o chemare (eventuală) la întregul obiect.

În cazul legatului conjunctiv se pot ivi două situații: când toți legatarii acceptă legatul (în acest caz, chemarea la întreg a fiecăruia va fi limitată la o parte din bun – bunul se va împărți în părți egale), și când unul sau mai mulți legatari nu pot sau nu doresc să primească legatul.

În consecință, părțile acestor colegatari se vor cuveni celorlalți colegatari care primesc legatul și ale căror părți vor crește în mod corespunzător. Acesta este dreptul de acrescământ (sau de adăugire).

Dreptul de acrescământ operează numai dacă legatul este conjunctiv. Caracterul conjunctiv al legatului poate fi rezultatul exclusiv al voinței testatorului.

În consecință, dreptul de acrescământ operează numai dacă legatul este conjunctiv și dacă au fost întrunite condițiile: existenței pluralității de legatari, a dispozițiilor cu identitate de obiect, a vocației la întregul obiect și a renunțării unor colegatari.

Lucrarea se încheie cu o succintă prezentare a principalelor prevederi cuprinse în noul Cod Civil privind intenția liberală respectiv,

principalele dispoziții privind domeniul liberalităților *inter vivos* și *mortis causa* (ce au făcut obiectul studiului lucrării prezentate), insistând asupra elementului de noutate.

În vederea realizării tezei de doctorat pentru a putea fi înțeleasă și lecturată cu ușurință, am urmărit, în special sistematizarea subiectelor, de la tratarea generală, doctrinară și jurisprudențială a liberalităților în general, la analiza particularităților intenției liberale în contracte și chiar a unor propuneri de ***lege ferenda***. Astfel, în finalul tezei, am realizat o succintă prezentare a celor mai importante dispoziții noi în materia liberalităților *inter vivos* și *mortis causa*.

Doctrina și jurisprudența internațională a avut, de asemenea, un rol important în elaborarea lucrării, examinând în special lucrări din doctrina europeană, în special din Franța.

Drd. George-Claudiu MOLOMAN

Bibliografie

I. Tratatate, cursuri, monografii

A.

- I. Adam, A. Rusu**, *Drept civil. Succesiuni*, Editura All Beck, București, 2003
- I. Albu**, *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989
- I. Albu**, *Contractul și răspunderea contractuală*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994
- D. Alexandresco**, *Principiile dreptului civil*, vol. I, Editura Socec, București, 1926
- S. Angheni**, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Oscar Print, București, 1995
- S. Angheni, I.R. Urs**, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Editura Oscar Print, București, 1997
- S. Angheni, M. Volonciu, C. Stoica**, *Drept comercial*, ed. a 4-a, Editura C.H. Beck, București, 2008
- M. Avram**, *Actul unilateral în dreptul privat*, Editura Hamangiu, București, 2006
- M. Avram**, *Unele aspecte teoretice și practice ale actului unilateral de voință în dreptul român și dreptul comunitar*, Analele Universității din București, Editura Rosetti, 2003
- J.L. Aubert**, *Le contrat. Droit des obligations*, Dalloz, Paris, 2005
- J.L. Aubert, E. Savaux**, *Droit civil. Les obligations. L'acte juridique*, 12 edition, Sirey, Paris, 2006
- C. Aubry, C. Rau**, *Cours de droit civil français*, LGDJ, Paris, 1902
- Ch. Aubry, Ch. Rau**, *Cours élémentaire de droit civil français*, 6 éd., Paris, 1958

B.

- F.A. Baias**, *Simulația. Studiu de doctrină și jurisprudență*, Editura Rosetti, București, 2003
- L. Balestra**, *Le obbligazioni naturali*, Giuffrè Editore, Milano, 2004
- J. Baudouin, F. Jobin**, *Les obligations*, Edition Y. Blais, Quebec, 2005
- G. Baudry-Lacantinerie, L. Barde**, *Traité théorique et pratique de droit civil des obligations*, Librairie de la Société du Recueil J.B. Sirey et du Journal du Palais, Paris, 1907
- V. Bâcu**, *Drept roman*, Editura Ius R.B.A., București, 1996
- Gh. Beleiu**, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Editura Șansa, București, 1998
- A. Benabent**, *Droit civil. Les obligations*, Montchrestien, Paris, 2005
- Ph. Bihl**, *Droit civil general*, Dalloz, Paris, 2002
- G. Boroï**, *Codul de procedură civilă, comentat și adnotat*, Editura All Beck, București, 2001
- G. Boroï, L. Stănculescu**, *Drept civil. Curs selectiv pentru licență*, Editura Hamangiu, București, 2006
- G. Boroï**, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Editura Hamangiu, București, 2008
- R. Bout**, *La gestion d'affaires en droit français contemporain*, thèse, L.G.D.J., Paris, 1972
- S. Brădeanu, V.D. Zlătescu**, *Tratat de drept civil*, Editura Academiei, București, 1967
- S. Brădeanu**, *Teoria generală a obligațiilor*, București, 1950
- J. Bris-Saud**, *Manuel d'histoire du droit privé*, LGDJ, Paris, 1957
- C. Broșteanu**, *Curs elementar de drept roman*, vol. I, Tipografia G.A. Lăzăreanu, București, 1894
- A. Burdese**, *Manuale di diritto privato romano*, DAF, Milano, 1987
- C.**
- J. Calais-Auloy, F. Steinmetz**, *Droit de la consommation*, Dalloz, Paris, 2003
- J. Calais-Auloy**, *Propositions pour un nouveau droit de la consommation*, La documentation française, Paris, 1990
- M.B. Cantacuzino**, *Curs de drept civil*, ed. a II-a, Editura Ramuri, Craiova
- M.B. Cantacuzino**, *Elementele dreptului civil*, Editura All Educațional, București, 1998
- H. Capitant**, *De la cause des obligations*, troisième édition, Paris, Librairie Dalloz, 1927

- J.M. Carbasse**, *Manuel d'introduction historique au droit*, PUF, Paris, 2002
- J. Carbonnier**, *Droit civil. Les obligations*, Collection Thémis, Droit privée, 20e édition, PUF, Paris, 1996
- J. Carbonnier**, *Sociologie juridique*, P.U.F., Paris, 2004
- O. Căpățină**, *Tratat de drept civil. Partea generală*, vol. I, Editura Academiei R.S.R., București, 1989
- O. Căpățină**, *Titlul gratuit în actele juridice*, teză 1947, Editura Rosetti, București, 2003
- Fr. Deak, St. Cărpenaru**, *Drept civil. Contracte speciale. Dreptul de autor. Dreptul de moștenire*, Universitatea din București, 1983
- St. Cărpenaru**, *Drept comercial român*, ed. a IV-a, Editura All Beck, București, 2002
- St. Cărpenaru, L. Stănciulescu, V. Nemeș**, *Contracte civile și comerciale*, Editura Hamangiu, București, 2009
- I. Ceterchi**, *Teoria generală a statului și dreptului*, Editura didactică și pedagogică, București, 1967
- I. Ceterchi, I. Craiovean**, *Introducere în teoria generală a dreptului*, Editura All, București, 1993
- J. Chabas**, *De la déclaration de volonté en droit civil français*, Sirey, Paris, 1931
- E. Chelaru**, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, Editura All Beck, București, 2000
- E. Chelaru**, *Drept civil. Partea generală*, Editura All Beck, București, 2003
- D. Chirică**, *Drept civil. Contracte speciale*, Editura Lumina Lex, București, 1997
- D. Chirică**, *Drept civil. Succesiuni și testamente*, Editura Rosetti, București, 2003
- D. Chirică**, *Contractele speciale. Civile și comerciale*, Editura Rosetti, București, 2005
- V.M. Ciobanu**, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, Editura Național, București, 1996
- V.M. Ciobanu**, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Editura Național, București, 1997
- A. Cojocaru**, *Drept civil. Partea generală*, Editura Lumina Lex, București, 2002
- Colectiv**, *Proiectul Codului civil*, Ministerul Justiției, București, 2004

- A. Colin, H. Capitant**, *Cours elementaire de droit civil francais*, Paris, Librairie Dalloz, 1959
- G. Cornu**, *Droit civil. Introduction. Personnes. Biens*, Precis Domat, Paris, 1994
- G. Cornu**, *Du sentiment en droit civil*, în *L'art du droit en quête de sagesse*, P.U.F., Paris, 1998
- G. Cornu**, *Droit civil. Introduction. Personnes. Biens*, Precis Domat, Paris, 1994
- D. Cosma**, *Teoria generală a actului juridic civil*, Editura Științifică, București, 1969
- P.M. Cosmovici**, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, Editura All, București, 1999
- M.N. Costin, M. Mureșan, V. Ursa**, *Dicționar de drept civil*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
- M.N. Costin, M. Costin**, *Dicționar de drept civil*, Editura Lumina Lex, 2004
- M.N. Costin, M. Mureșan, V. Ursa**, *Dicționar de drept civil*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
- I. Craiovan**, *Metodologia juridică*, Editura Universul Juridic, București, 2005
- É. Cuq**, *Les institutions juridiques des romains. L'ancien droit*, tome I, Librairie Plon, Paris, 1904

D.

- Fr. Deak**, *Tratat de drept succesoral*, Editura Actami, București, 1999
- Fr. Deak**, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Actami, București, 1999
- I. Deleanu**, *Părțile și terții. Relativitatea și opozabilitatea efectelor juridice*, Editura Rosetti, București, 2002
- P. Demetrescu**, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura didactică și pedagogică, București, 1966
- R. Dimitriu**, *Curs de drept civil*, Editura Tribuna Economică, București, 2002
- M. Djuvara**, *Teoria generală a dreptului. Drept rațional, izvoare și drept pozitiv*, Editura All, București, 1995
- I. Dogaru**, *Valențele juridice ale voinței*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986,
- I. Dogaru (și colectiv)**, *Teoria generală a actelor cu titlu gratuit*, Editura All Beck, București, 2005

- I. Dogaru**, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Actami, București, 1999
- I. Dogaru, S. Cercel**, *Drept civil. Partea generală*, Editura C.H. Beck, București, 2007
- I. Dogaru**, *Drept civil. Teoria generală a actelor cu titlu gratuit*, Editura All Beck, București, 2005
- I. Dogaru**, *Drept civil român. Tratat*, vol. I, Editura Europa, Craiova, 1999
- P. Drăghici**, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura All Beck, București, 2002
- B. Dumitrache, M. Nicolae, R. Popescu**, *Instituții de drept civil, Curs selectiv pentru licență 2001-2002*, Editura Universul Juridic, București, 2001
- J.J. Dupeyroux**, *Contributions à la théorie générale de l'acte à titre gratuit*, thèse, Toulouse, 1955, L.G.D.J., Paris, 1955
- E.**
- M. Eliescu**, *Moștenirea și devoluțiunea ei în Dreptul R.S.R.*, Editura Academiei, București, 1966
- M. Eliescu**, *Transmisiunea și împărțea moștenirii*, Editura Academiei, București, 1966
- F.**
- M. Fabre-Magnan**, *Les obligations*, P.U.F., Paris, 2004
- K. Ferrand**, *Droit privé allemand*, Dalloz, Paris, 1997
- H. Ferkh**, *Le rapport des obligations naturelles à la morale ou la tendance objective de la jurisprudence*, Gazette du Palais, Paris, 1997
- I. Filipescu**, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Actami, București, 1994
- I.P. Filipescu**, *Drept internațional privat*, Editura Proarcadia, București, 1993
- G. Florescu**, *Nulitatea actului juridic civil*, Editura Hamangiu, București, 2008
- Y. Flour**, *Liberalites et libertes. Liberalites et personnes physiques*, Defrenois, Paris, 1995
- J. Flour**, *L'obligation naturelle en droit civil*, T.A.H.C., Rapport de droit francez, Travaux de l'Association Henri Capitant, 1952

J. Flour, H. Souleau, *Droit civil. Les libéralités*, Armand Colin, Paris, 1982

J. Flour, J.L. Aubert, E. Savaux, *Les obligations. L'acte juridique*, Edition XII, Sirey, Paris, 2006

J. Flour, H. Soleau, *Droit civil. Les obligations*, Sirey, Paris, 1987

G.

Gaius, *Instituțiunile (drept privat roman)*, Editura Academiei R.S.R., București, 1982

A.N. Gheorghe, C. Stănciulescu, *Manual de drept civil. Partea specială*, Editura Hamangiu, 2010

J. Ghestin, *Le declin de autonomie de la volonte*, în *Droit civil. Les obligations. Le contrat*, în L.G.D.J., Paris, 1980

J. Ghestin, *Traite de droit civil. Les obligations. Le contrat*, L.G.D.J., Paris, 1980

N.D. Ghimpa, *Izvoarele obligațiunilor*, București, 1947

M. Gobert, *Essai sur le rôle de l'obligation naturelle*, Edition Sirey, Paris, 1957

M. Grimaldi, *Droit civil. Successions*, Litec, Paris, 2001

M. Grimaldi, *Droit civil. Libéralités. Partages d'ascendants*, Litec, Paris, 2000

H.

C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil*, Editura Națională Ciornei, București, 1929

C. Hamangiu, N. Georgean, *Codul civil adnotat*, vol. II

V. Hanga, *Drept privat roman*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977

V. Hanga, *Principii de drept privat roman*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989

H., L. et J. Mazeaud et F. Chabas, *Lecons de droit civil. Obligations. Theorie generale*, Montchrestien, Paris, 1991

I.

A. Ionașcu, *Drept civil. Partea generală*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1962

Tr. Ionașcu, *L evolution de la notion de cause dans les convention a titre onereux*, Les Presses Universitaires de France, Paris, 1923

Tr. Ionașcu, E. Barasch, *La conception de la nullité des actes juridiques dans le droit civil socialiste roumain, avec une étude de la conception de la nullité des actes juridiques dans le droit civil français contemporain*, București, Editura Academiei, 1978

Tr. Ionașcu, E. Barasch, *Tratat de drept civil. Partea generală*, vol. I, Editura Academiei, București, 1967

J.

L. Josserand, *Théorie générale des obligations. Les principaux contrats du droit des suretés*, Librairie du Recueil Sirey, Paris, 1930

L. Josserand, *Les mobiles dans les actes juridiques de droit privé*, Éditions du CNRS, Paris, 1984

K.

E. Kornprobst, *Les donations rémunératoires. La conception civile à l'épreuve de la fiscalité*, J.C.P., 1995

L.

S. Lambert, *L'intention liberale dans les donations*, Presses Universitaires D Aix-Marseille, 2006

C. Laroumet, *Droit civil. Les obligations. Le contrat*, Economica, Paris, 2003

C. Laroumet, *Droit civil. Introduction à l'étude du droit privé*, Economica, Paris, 2006

F. Laurent, *Principes de droit civil*, t. XVII, éd. Bruylant-Christophe & Cie Bruxelles, Librairie A. Marescq, Paris, 1887

J.Ph. Lévy, A. Castaldo, *Histoire du droit civil*, Dalloz, Paris, 2002

F. Limbach, *Le consentement contractuel à l'épreuve des conditions générales. De l'utilité du concept de déclaration de volonté*, LGDJ, Paris, 2004

E. Lupan, *Drept civil. Persoana fizică*, Editura Lumina Lex, București, 1999

E. Lupan, *Drept civil. Partea generală*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 1997

E. Lupan, *Introducere în dreptul civil*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 1999

- E. Lupan, M. Răchită, D. Popescu**, *Drept civil. Teoria generală*, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1992
- D. Lupașcu**, *Dreptul familiei*, Editura Universul Juridic, București, 2008
- D. Lupulescu**, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, Editura Lumina Lex, București, 1998
- M.**
- D. Macovei, I.E. Cadariu**, *Drept civil. Succesiuni*, Editura Junimea, Iași, 2005
- D. Macovei, I.E. Cadariu**, *Drept civil. Contracte*, Editura Junimea, Iași, 2004
- Ph. Malaurie, L. Aynés**, *Cours de droit civil. Les obligations*, Cujas, Paris, 1985
- Ph. Malaurie, L. Aynes**, *Cours de droit civil. Les successions. Les liberalites*, LGDJ, Paris, 1989
- X. Martin**, *L'insensibilité des rédacteurs du Code civil à l'altruisme*, Revue historique de droit français et étranger, 1982
- G. Marty, P. Raynaud**, *Droit civil*, vol. I, Paris, 1961
- G. Marty, P. Raynaud**, *Droit civil*, vol. II, *Les obligations*, LGDJ, Paris, 1980
- J. Maury**, *Successionis et liberalites*, Litec, Paris, 2002
- J. Maury**, *Droit comparé. Théorie générale du droit et droit privé*, Librairie Dalloz et Sirey, Paris, 1960
- H. Mazeaud, L. Mazeaud, J. Mazeaud**, *Leçons de droit civil*, 11e éd. par François Chabas, Montchrestien, Paris, 1996
- H. Mazeaud, L. Mazeaud, J. Mazeaud, F. Chabas**, *Leçons de droit civil. Obligations. Théorie générale*, Montchrestien, Paris, 1991
- E. Molcuț**, *Drept privat roman*, Editura Universul Juridic, București, 2004
- E. Molcuț, D. Oancea**, *Drept roman*, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1993
- R.I. Motica, Gh. Mihai**, *Introducere în studiul dreptului*, Editura Alma Mater, Timișoara, 1995
- M. Mureșan**, *Drept civil. Partea generală*, Editura Cordial, Cluj-Napoca, 1994
- C. Murzea**, *Drept roman*, Editura All Beck, București, 2003
- C. Murzea, E. Poenaru**, *Donația și testamentul: studiu de doctrină și jurisprudență*, Editura Hamangiu, București, 2007

N.

C. Nacu, *Drept civil român*, vol. II, Editura Socec, București, 1902

V. Nemeș, *Contracte civile și comerciale*, Editura Hamangiu, București, 2009

M. Nicolae, B. Dumitrache, R. Popescu, *Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență 2001-2002*, Editura Pro Mihaela, București, 2000

M. Nicolae, *Prescripția extinctivă*, Editura Rosetti, București, 2004

P.

G. Pelissie Du Rausa, *Des liberalites indirectes entre epoux en droit romain et en droit francais*, these, Toulouse, 1986

R. Petrescu, *Drept civil. Teoria obligațiilor*, Editura Oscar Print, București, 1996

M. Planiol, *Traite elementaire de droit civil*, LGDJ, Paris, 1902

M. Planiol, G. Ripert, *Traité pratique de droit civil français*, t. I, Paris, LGDJ, 1931

A. Pleșu, *Despre îngeri*, Editura Humanitas, București, 2006

E. Poenaru, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Editura All Beck, București, 2002

A. Pop, Gh. Beleiu, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, București, 1980

L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, vol. I. *Regimul juridic general*, Editura C.H. Beck, București, 2006

L. Pop, *Drept civil român. Teoria generală*, Editura Lumina Lex, București, 1993

L. Pop, *Dreptul de proprietate și dezmembrămintele sale*, Editura Rosetti, București, 2004

L. Pop, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Universul Juridic, București, 2004

L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile. Contractul*, Editura Universul Juridic, București, 2009

L. Pop, I. Turcu, *Contractele comerciale: formare și executare. Introducere în teoria dreptului contractelor speciale*, Editura Lumina Lex, 1997

T. Pop, *Drept civil român. Teoria generală*, Editura Lumina Lex, București, 1993

- M. Popa**, *Teoria generală a nulității actelor de procedură civilă*, Editura All Beck, București, 2003
- N. Popa**, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2002
- V. Popa, R.I. Motica**, *Drept privat roman*, Editura Presa Universitară Română, Timișoara, 1999
- V.V. Popa**, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Editura All Beck, București, 2005
- R.T. Popescu, A. Petre**, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Științifică, București, 1968
- Tr. Popescu**, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967
- T.R. Popescu**, *Drept civil. Introducere generală*, Editura Oscar Print, București, 1994
- J.M. Poughon**, *Histoire doctrinale de l'échange*, L.G.D.J., Paris, 1987
- T. Prescure, A. Ciurea**, *Contracte civile*, Editura Hamangiu, București, 2007

R.

- M. Răchită, D. Popescu**, *Drept civil. Teoria generală*, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1992
- G. Răducan**, *Nulitatea actului juridic civil*, Editura Hamangiu, București, 2009
- C. Rădulescu-Motru**, *Psihologia poporului român*, Editura Pandeia, București, 1999
- Ș. Răuschi**, *Drept civil. Partea generală. Persoană fizică. Persoană juridică*, Editura Chemarea, Iași, 1993
- I. Răuschi, Gh. Popa**, *Drept civil. Teoria generală*, Editura Junimea, Iași, 2000
- I. Reghini, S. Diaconescu**, *Introducere în dreptul civil*, vol. I, Editura Sfera Cluj-Napoca, 2004
- I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu**, *Introducere în dreptul civil*, vol. 2, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2007
- G. Ripert, J. Boulanger**, *Traite de droit civil. Obligations et droits reel*, LGDJ, Paris, 1957
- G. Ripert**, *La règle morale dans les obligations civiles*, L.G.D.J., Paris, 1949

- C. Roșu**, *Contractele de mandat și efectele lor în dreptul civil și comercial*, Editura Lumina Lex, București, 2003
- J.J. Rousseau**, *Du contrat social*, Editura Flamarion, Paris, 1992
- I. Rucăreanu**, *Tratat de drept civil. Teoria generală*, vol. I, Editura Academiei, București, 1967
- S.**
- E. Safta-Romano**, *Drept civil. Obligații. Curs teoretic și practic*, Editura Interlom, Piatra Neamț, 1991
- E. Safta-Romano**, *Drept civil. Contracte speciale*, Editura Polirom, Iași, 1999
- S. Sanilevici**, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Universitatea Iași, 1976
- N. Sarthou-Lajus**, *L'éthique de la dette*, P.U.F., Paris, 1997
- R. Savatier**, *La théorie des obligations. Vision juridique et économique*, Dalloz, Paris, 1969
- R. Savatier**, *Des effets et de la sanction du devoir moral en droit positif français et devant la jurisprudence*, thèse, Paris, 1916
- E. Savaux**, *La théorie générale du contrat, mythe ou réalité?* L.G.D.J., Paris, 1997
- A. Seriaux**, *Droit des obligations*, Preses Universitaires de France, Paris, 1998
- A. Sériaux**, *Le droit: une introduction*, Ellipses, Paris, 1997
- B. Starck**, *Droit civil. Obligations. Contrat*, ed. a III-a, Litec, Paris, 1989
- L. Stănciulescu**, *Dreptul de moștenire*, Editura Actami, București, 1996
- L. Stănciulescu**, *Drept civil. Contracte și succesiuni*, Editura Hamangiu, București, 2008
- C. Stătescu**, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturile reale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970
- C. Stătescu, C. Bîrsan**, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Hamangiu, București, 2008
- V. Stoica**, *Drept civil. Moștenirea legală și testamentară*, Editura Editas, București, 2005,
- V. Stoica**, *Drept succesoral*, Editura Editas, București, 2003
- V. Stoica**, *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor civile*, Editura All, București, 1997
- C. Stoicescu**, *Curs elementar de drept roman*, ed. a II-a, Institutul de Arte Grafice Bucovina, București, 1927

T.

- F. Terre, Y. Lequette**, *Droit civil. Les successions. Les liberalites*, Dalloz, Paris, 1997
- F. Terre, Ph. Simler, Y. Lequette**, *Droit civil. Les Obligations*, Dalloz, Paris, 1999
- D.N. Theohari**, *Liberalități afectate de termen, condiție și sarcină*, Editura Hamangiu, București, 2009
- C. Toader**, *Manual de contracte civile speciale*, vol. I, Editura All Beck, București, 2000
- C.St. Tomulescu**, *Manual de drept privat roman*, Tipografia și Litografia Ministerului Învățământului, București, 1956
- C. Tomulescu**, *Drept privat roman*, Tipografia Universității din București, 1973

U.

- O. Ungureanu**, *Drept civil. Introducere*, ed. a 8-a, Editura C.H. Beck, 2007
- O. Ungureanu**, *Nulitățile procedurale civile*, Editura All Beck, București, 2000
- R. Urs, S. Angheni**, *Drept civil. Drepturi reale. Teoria generală a obligațiilor civile*, Editura Oscar Print, București, 1998
- I.R. Urs**, *Drept civil român. Teoria generală*, Editura Oscar Print, București, 2001

V.

- P. Vasilescu**, *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat*, Editura Rosetti, București, 2003
- P. Vasilescu**, *Regimuri matrimoniale. Partea generală*, Editura Rosetti, București, 2003

W.

- A. Weill, Fr. Terré**, *Droit civil. Les obligations*, 3-e éd., Editura Dalloz, Paris, 1980

Z.

- I. Zinveliu, St. Răuschi**, *Drept civil. Contracte*, Editura Graphix, Iași, 1984
- V.D. Zlătescu**, *Tratat elementar de drept civil român. Teoria generală*, vol. I, București, 2000
- B. Zorgo**, *Ce este voința?*, Editura Didactică și Enciclopedică Română, București, 1969

II. Studii, articole, note, comentarii

a.

- G. Anton**, *Teoria impreviziunii în dreptul român și în dreptul comparat*, în *Dreptul* nr. 7/2000
- M. Avram**, Unele aspecte teoretice și practice ale actului unilateral de voință în dreptul român și dreptul comunitar, *Analele Universității din București*, 2002

b.

- A. Bacaci**, *Nulitatea testamentului pentru lipsa voinței ori pentru viciile ei*, *R.R.D.* nr. 7/1985
- V. Babiuc, V. Stoica**, *Libertatea contractuală și dreptul constituțional*, în *Dreptul* nr. 7/1995
- R. Bercea**, *Consimțământul virtual și consimțământul real în contractele încheiate în mediul electronic*, în *Dreptul* nr. 1/2004
- M.D. Bocșan**, *Nota la sentință civilă nr. 359/1997 a Judecătoriei Cluj-Napoca*, în *Pandectele române* nr. 1/2001
- R. Bout**, *La gestion d'affaires en droit français contemporain*, thèse, L.G.D.J., Paris, 1972

c.

- A. Cerban**, *Despre nulitatea și ineficacitatea actelor juridice în dreptul roman*, *R.C.D.L.J.* nr. 1/1911
- D. Chirică**, *Dolul, viciu de consimțământ în materie contractuală*, în *C.J.* nr. 2/2005
- D. Chirică**, *Principiul libertății contractuale și limitele sale în materie de vânzare-cumpărare*, *R.D.C.* nr. 6/1999
- L.M. Crăciunean**, *Considerații privind clauza convențională de inalienabilitate*, *P.R.* nr. 2/2007
- J. Champeaux**, *Etude sur la notion juridique de l'acte a titre gratuit en droit civil francais*, these, Strasbourg, 1931

d.

M. Dauses, *Drepturile fundamentale ca element al ordinii de drept a Uniunii Europene*, în *Dreptul* nr. 9/2006

I. Deleanu, *Opozabilitatea. Considerații generale*, în *Dreptul* nr. 7/2001

H. Diaconescu, *Violența, viciu al voinței juridice și efectele ei în dreptul civil și penal cu privire specială la sancțiunea juridică a acesteia*, în *Dreptul* nr. 9/1998

B. Dumitrache, *Consecințele ineficacității contractelor*, AUB, seria *Drept*, 2001

I. Deleanu, *Cunoașterea legii și eroarea de drept*, în *Dreptul* nr. 7/2004

Demontes, *Le fondement juridique de la lesion*, R.C.L.J., Paris, 1924

J.J. Dupeyroux, *Contribution a la theorie generale de l acte a titre gratuit*, Armand Colin, Paris, 1955

e.

M. Eliescu, *Raportul dintre răspunderea contractuală și cea delictuală. Problema cumulului celor două responsabilități*, în *S.C.J.* nr. 1/1963

f.

G. Florescu, *Considerații privind nulitatea actului juridic civil din perspectiva Legii nr. 10/2001*, P.R. nr. 4/2003

J. Flour, *Quellques remarques sur l'évolution du formalism*, în *Malanges Ripert*, t. II, Paris, 1999

H. Ferkh, *Le rapport des obligations naturelles à la morale ou la tendance objective de la jurisprudence*, *Gazette du Palais*, Paris, 1997

g.

I. Gelei, *Caducitatea legatelor și dreptul de acrescământ*; în *Curierul Judiciar* nr. 9/2009

J. Ghestin, *Traité de droit civil. Les obligations. Le contrat*, LGDJ, Paris, 1990

J. Ghestin, *La reticence, le dol et l'erreur sur les qualites substantielles*, Dalloz, Paris, 1998

J. Goicovici, *Formalism substanțial și libertate contractuală*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, Cluj-Napoca, nr. 2-4/2002

J. Goicovici, *Protejarea consimțământului „părții slabe” prin Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor pentru consum destinate consumatorilor persoane fizice*, în *Dreptul* nr. 8/2005

J. Goicovici, *Donațiile remuneratorii. Noțiune și domencialitate*, în *Curierul Judiciar* nr. 11/2007

J. Goicovici, *Discuții în legătură cu solemnitatea contractului de donație*, în *Dreptul* nr. 7/2005

i.

Tr. Ionașcu, E.A. Barasch, *La conception de la nullité des actes juridiques, dans le droit civil socialiste roumain, avec une étude de la conception que se fit de la nulité des actes juridique dans le droit civil français contemporaine*, LGDJ, Paris, 1978

k.

J. Kocsis, *Unele aspecte teoretice și practice privind eroarea de drept*, în revista „*Dreptul*”, nr. 8/1992

E. Kornprobst, *Les donations rémunératoires. La conception civile à l'épreuve de la fiscalité*, J.C.P., 1995

l.

I. Leș, *Considerații asupra inadmisibilității teoriei actelor inexistente în dreptul procesual civil*, în *R.R.D.* nr. 7/1985

V. Loghin, *Neconcordanța conștientă dintre voință și declararea ei în raporturile create prin actele juridice*, în *L.P.* nr. 9/1956

G. Lupșan, *Autonomia de voință în contractul de comerț internațional*, în *Dreptul* nr. 1/1997

m.

X. Martin, *L'insensibilité des rédacteurs du Code civil à l'altruisme*, *Revue historique de droit français et étranger*, 1982

I. Mirea, *Nulitatea contractului. Viziunea reformatoare a Anteproiectului de Cod European al Contractelor, comparativ cu legislația română și franceză*, A.U. Oradea, Fascicula Drept, 2001

C. Munteanu, *Observații privind limbajul dreptului*, în *Revista română de drept privat* nr. 3/2007

L. Mârza, *Intervenția legală și judiciară în contracte*, în Dreptul nr. 9/2004

M. Bojinca, *Contractele comerciale la distanță*, în RDC nr. 1/2002

R.I. Motica, L. Bercea, *Abuzul de drept*, în Analele Universității de Vest din Timișoara, 1997

n.

A. Nicolae, *Considerații teoretice și practice asupra legatului cu sarcină*, în Dreptul nr. 2/1999

M. Niculeasa, *Regimul juridic al contractelor la distanță*, în R.R.D.A. nr. 3/2006

V.S. Nițulescu, *Ghidul privind Legea Sponsorizării prin exemple practice*, elaborat de către Fundația Concept

o.

C. Opreșan, *Sanctiunile în dreptul civil român – o posibilă sinteză*, în R.R.D. nr. 1/1982

C. Opreșan, *Elemente de morală în conceptul de bună-credință*, SCJ nr. 1/1970

p.

V. Pătulea, *Principiul libertății contractuale și limitele sale*, în Dreptul nr. 10/1997

V. Pătulea, *Sinteză teoretică și practică judiciară comparată, referitoare la condițiile de validitate a contractului. Capacitatea de a contracta și consimțământul (I)*, Dreptul nr. 4/2007

R.N. Petroniu, *Inexistență și neconstituționalitate*, în Revista „Forum” nr. 1/1940

I.F. Popa, *Dolul și obligația de informare în contractele sinalagmatice*, în Dreptul nr. 7/2002

I.F. Popa, *Proba erorii*, în Analele Universității de Vest, Timișoara, nr. 1-2/1999

Papazol, *Du rôle de l'offre et de l'acceptation dans la formation des contrats consensuels*, I.U.D.P., Paris, 1927

M. Planiol, *L'assimilation progressive de l obligation naturelle et du devoir moral*, Rev. crit. Leg.Jurisp., 1913

r.

I. Reghini, *Considerații privind drepturile potestative*, în P.R. nr. 4/2003

I. Reghini, *Nulitatea totală și nulitatea parțială în dreptul civil român*, Studia Universitatis Babeș Bolyai, serie Jurisprudentia, Cluj Napoca, 1975

O. Rădulescu, P. Rădulescu, A. Rădulescu, *Despre eroarea de fapt în actele notariale*, în Dreptul nr. 1/2001

s.

V. Stoica, *Libertatea contractuală și dreptul constituțional*, în Dreptul nr. 7/1995

V. Stoica, C. Turianu, *Obligația de garanție contra viciilor bunurilor vândute de persoanele fizice, cu privire specială asupra autovehiculelor*, în R.R.D. nr. 9-12/1989

t.

C. Toader, *Considerații asupra ordonanței privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale*, în R.D.C. nr. 12/1999

C. Toader, *Studiu de drept succesoral comparat*, în P.R. nr. 5/2004

F. Țuca, *Donație, sponsorizare, mecenat*, în R.D.C. nr. 9/1998

u.

O. Ungureanu, C. Munteanu, *Reflecții privind incapacitățile în dreptul civil*, în P.R. nr. 1/2006

O. Ungureanu, *Reflecții privind eroarea în dreptul civil*, în Juridica nr. 4/2001

v.

P. Vasilescu, *Privire asupra acțiunii în simulație*, în R.D.C. nr. 7-8/1998

P. Vasilescu, *Manifestări de voință non-juridice*, în P.R. nr. 1/2003

z.

V.D. Zlătescu, *Considerații în legătură cu instituția prescripției*, în Dreptul nr. 2/1999

III. Jurisprudență publicată după 1990

- I. Mihuță**, *Culegere de practică judiciară civilă*, Editura Șansa S.R.L., București, 1991
- I. Mihuță**, *Culegere de practică judiciară civilă*, Editura Șansa S.R.L., București, 1992
- Curtea Supremă de Justiție. Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1993*, Editura Argessis, Curtea de Argeș, 1994
- Curtea Supremă de Justiție. Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1994*, Editura Proema, Baia Mare, 1995
- Curtea Supremă de Justiție. Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1994*, Editura Argessis, Curtea de Argeș, 1995
- C. Crișu, N.M. Crișu, St. Crișu**, *Repertoriu de doctrină și jurisprudență română*, 1989-1994, vol. I, II, Editura Argessis, Curtea de Argeș, 1995
- P. Perju**, *Sinteză teoretică a jurisprudenței instanțelor judecătorești din circumscripția Curții de Apel Suceava în domeniul dreptului civil și procesual civil (Semestrul I/1996)*, în *Dreptul* nr. 2/1997
- P. Perju**, *Sinteză teoretică a jurisprudenței instanțelor judecătorești din circumscripția Curții de Apel Suceava în domeniul dreptului civil și procesual civil (Semestrul II/1996)*, în *Dreptul* nr. 7/1997
- Culegere de practică judiciară a Tribunalului București 1993-1997*, Editura All Beck, București, 1998
- C. Crișu și colectiv**, *Repertoriu de doctrină și jurisprudență română, 1990-1994*, Editura Argessis, Curtea de Argeș, 1998
- Curtea de Apel Ploiești. Buletinul jurisprudenței. Culegere de practică judiciară*, Semestrul I, 1998, Editura Lumina Lex, București, 1998
- P. Perju**, *Practică judiciară civilă comentată și adnotată*, Editura Continent XXI, București, 1999
- Tribunalul București, *Culegere de practică judiciară civilă 1998*, Editura All Beck, București, 2000
- Buletinul jurisprudenței. Culegere de practică judiciară 1998*, Editura Lumina Lex, București, 2000
- Curtea de Apel Cluj. Buletinul jurisprudenței. Culegere de practică judiciară 1998*, Editura Lumina Lex, București, 2000
- M. Gaiță, M.-M. Pivniceru**, *Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă pe anul 1999*, Editura Lumina Lex, București, 2000

Culegere de practică judiciară în materie civilă 2000, Editura Rosetti, București, 2002

Curtea de Apel București. Practică judiciară civilă 2001-2002, Editura Brilliance, Piatra Neamț, 2003

A. Pena, *Accesiunea imobiliară și uzucapiunea. Culegere de practică judiciară*, Editura All Beck, București, 2004

Curtea de Apel București, Buletinul jurisprudenței nr. 1, trimestrul I/2006, Editura Brilliance, Piatra Neamț, 2006

Jurisprudență națională 2004-2005, Editura Brilliance, CSM., Piatra Neamț, 2006

Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anul 2006, Editura Wolters Kluwer, Bucureș